

Torah from Around the World

In het Jodendom leeft het besef dat je samen met andere mensen het heilige kunt vinden. Om te begrijpen wat het leven werkelijk is, moet je het delen.

Harold S. Kushner

Sjabbat 15 juni 2019 / 12 Siewan 5779, Naso, Bemidbar/Numeri 3:14 - 4:20

Tanach blz. 270 - 282

Haftara: II Divree Hajamiem/II Kronieken 6:1 - 17

Tanach blz. 1766 - 1768

vertaler: Jochanan Belinfante

Commentaar: Rabbijn Zoë Klein is geestelijk leider van Temple Isaiah in Los Angeles, California.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://reformjudaism.org/learning/torah-study/naso/nahshon-music-and-shmutz>

Nachsjon, muziek en *shmutz*?

In sidra Naso bereiken wij eindelijk de voltooiing van het Tabernakel met de hele zorgvuldig afgewerkte aankleding. De leiders van elke stam worden uitgenodigd geschenken voor de inwijding van het altaar aan te bieden, één leider per dag. Degene die zijn offer op de eerste dag aanbiedt is Nachsjon, zoon van Aminadav uit de stam Jehoeda. (Bemidbar/Numeri 7:12)

Er is een midrasj die de reden geeft waarom Nachsjon de eerste is die zijn offer aanbiedt: Waarom werd hij Nachsjon genoemd, wat 'durfal' betekent? Dat was omdat hij de eerste was die in de golven (*nachsjol*) van de zee dook. Een rabbijn legde uit: „De Heilige, Hij zij geprezen, zei tegen Mosjé: ‘Hij die Mijn naam heiligde bij de zee zal de eerste zijn die zijn offer brengt’; en dat was Nachsjon.”

Sefer Ha-Aggadah geeft een beeld met details van de gebeurtenis en zegt dat, toen de stammen voor de Rietzee stonden, „één stam zei: ‘Ik zal niet de eerste zijn die de zee ingaat’; en een andere stam zei ook nog, ‘Ik zal niet de eerste zijn die de zee ingaat’. Terwijl zij daar stonden te delibereren, sprong Nachsjon, de zoon van Aminadav uit de stam van Jehoeda, voorwaarts en was de eerste die naar beneden de zee inging. Omdat het Nachsjon was die vooruit sprong, verkreeg Jehoeda de koninklijke heerschappij in Israëel (...).” (*The Book of Legends/Sefer Ha-Aggadah: Legends from the Talmud and Midrash*, red. Chaim Nachman Bialik and Yehoshua Hana Ravnitzky, blz. 72-73).

Deze rabbijnse legende is ook gebaseerd op een van de eerste verzen van Tehiliem/Psalmen 114: „Toen Jisraëel wegtrok uit Egypte, het volk van Jaäkov dat een land met een vreemde taal verliet, werd Jehoeda zijn heiligdom, Jisraëel zijn koninkrijk. De zee zag en vluchtte, de Jordaan trok zich terug, de bergen schrokken op als rammen, als lammeren sprongen de heuvels op (...).”

Elke dienst zingen wij als gemeenten samen het gebed *Mi Chamocha*, de woorden die de Jisraëlieten zongen toen zij veilig de andere oever van de Rietzee hadden bereikt, terwijl de miraculeuze muren van water achter hen neer vielen. De eerste regel van het *Mi Chamocha*-gebed uit Sjemot/Exodus 15:11 luidt als volgt: „*Mi chamocah ba-elim Adonai*” - Wie onder de goden is Uw gelijke, Eeuwige? En de tweede regel zegt: „*Mi kamocho nedar ba-kodesj*” - Wie is Uw gelijke, zo ontzagwekkend en heilig?

Het lijkt vreemd dat in de eerste regel *Mi chamocha* staat en in de tweede *Mi kamocho*. In het ene vers staat de letter *chaf*, de elfde letter van het Hebreeuwse alfabet gedrukt als een lege honkbalhandschoen. In het tweede vers staat de letter met een stip er in, alsof de bal gevangen is. Dit verschil verandert de uitspraak van een keelschrapend geluid (*chaf*) tot iets wat lijkt op onze letter 'k' (*kaf*).

Misschien kwam er eeuwen geleden een klein beetje *shmutz* terecht op een stuk perkament op de zonovergoten tafel van een Tora-schrijver, of het schilferde af van een drukpersrol op een eerdere editie van ons gebedenboek, zodat de *chaf* verstopt raakte en de manier waarop wij het gebed reciteren voor altijd veranderde.

Of... Misschien is een stip niet alleen een stip maar ook een minuscule druppel uit de inktpot van de openbaring. De letter *chaf* heeft de vorm van een breed geopende, zingende mond. Toen de Jisraëlieten bij de Rietzee aankwamen, waren zij doodsbang, want niemand kon zwemmen. Zij dachten dat ze beter konden proberen om tegen de Egyptenaren te vechten dan om die ruwe zee over te zwemmen. Slechts één man vertrouwde voldoende op God om de eerste stap te zetten: Nachsjon, de zoon van Aminadav. Hij ging zingend de zee in, eerst tot aan zijn knieën, dan verder tot aan zijn middel en hij bleef zingen. Zijn mond opende zich in een loflied, terwijl het water begerig om zijn schouders, om zijn nek klotste. De moedige zelloot hield niet op met zingen, zelfs niet toen het water zijn mond vulde. Op dat moment opende de zee zich en de mensen wandelden er doorheen. De stip in de *chaf* symboliseert dat moment, wanneer geloof werkelijkheid wordt, wanneer gebeden een antwoord krijgen.

Voor mij is dit een verhaal over de macht van het lied.

Het Hebreeuwse woord voor 'melodie' is *nigoen*, gespeld *noen-gimel-noen*. De mystici zeggen dat het woord eigenlijk een acroniem is, de eerste *noen* staat voor '*nefes*', dat 'levensadem' betekent, de *gimel* staat voor '*goef*', dat 'lichaam' betekent, en de laatste *noen* staat voor '*nesjama*', wat 'ziel' betekent. Dit leert ons dat een melodie elk van de drie aspecten van de mens raakt: ons lagere levensbeginsel, de geest die maakt dat wij ons willen bewegen en dansen; ons hele lichaam, een lichaam waarvan het hart, de polsslag een ritme in harmonie met ons lied schenkt, een lichaam dat bij het *davvenen* wiegt als een metronoom, wanneer het de lippen hoort zingen in vurige aanbidding; en tenslotte onze hogere ziel, de *nesjama* die ons met God verbindt en die bij elk lied groter wordt en ons optilt als een reusachtig zeil.

Het Hebreeuwse woord voor 'melodie' is ook een palindroom: de spelling is gelijk in beide leesrichtingen. Dat leert ons dat muziek aanstekelijk is; sta jezelf dus toe het te vangen, te vangen in je *nefesj*, in je *goef* en in je *nesjama*. Muziek is een zee die ons overspoelt en ons verrukt met zijn schoonheid, ons verdrinkt in emotie. Het is een onderdompeling die eerder helend dan dodelijk is, die nieuwe paden opent, zelfs door onmogelijke zeeën. Muziek en zingen brengt de contrasterende delen van onze geest met elkaar in harmonie. Terwijl woorden de dingen van een etiket voorzien en het een van het ander onderscheiden, omvat muziek zowel ons verdriet als onze hoop, waardoor zij ons één maakt en dichterbij de Goddelijkheid brengt.

Er is een verhaal over reb Zalman van Liadi dat ons vertelt over een buitengewone *droosje* (preek) die hij gaf op een Sjabbat. Hij merkte echter dat er een gemeentelid was die geen woord van wat hij zei begreep. Na de dienst ging de rebbe naar de man en zei: „Ik zag dat u mijn *droosje* niet kon

verstaan (...) misschien kan dit u helpen." De rebbe begon een *nigoen* te zingen, een melodie zonder woorden en hij bleef dat maar herhalen, totdat de man uiteindelijk uitriep: „Ja! Nu begrijp ik het!”

In de Tora-lezing van deze week is Nachsjon de eerste die God zijn offer brengt. Elke morgen worden wij wakker en hebben een mogelijkheid God een offer te brengen, om de eerste te zijn, door rechtop te gaan zitten, ons uit te rekken en uit ons bed te stappen in het stralende licht van een nieuwe dag, ons totaal te dompelen in de ochtend, *nefesj, goef*, en *nesjama*, met onze mond wijd open in een lied.